

> Retouradres Postbus 16169 2500 BD Den Haag

Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en
Natuur
T.a.v. Staatssecretaris Jean Rummenie
Postbus 20401
2500 EK Den Haag

**College van Rijksbouwmeester en
Rijksadviseurs**

Korte Voorhout 7
Postbus 16169
2500 BD Den Haag

Contactpersoon

Shera van den Wittenboer
E. shera.wittenboer@rijksoverheid.nl

Ons briefkenmerk

10145042

Datum 6 juni 2025

Betreft Voorgenomen intrekking Rijksbijdrage Nationale Parken

Geachte heer Rummenie,

Als Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving ben ik intensief betrokken bij de toekomst van het landelijk gebied. De nationale parken hebben daar een belangrijke positie in. Het feit dat het College van Rijksadviseurs in 2016 medeondertekenaar van de Nationale Parken Deal was, onderstreept onze positie. De Rijksadviseur is ook formeel betrokken: ik ben voorzitter van de adviescommissie Nationale Parken. Deze brief is opgesteld in overleg met die commissie en is daarom ook door de commissie ondertekend.

Net als alle anderen die zich met hart en ziel voor de nationale parken inzetten, werd ik volledig overvallen door het voornemen de rijksbijdrage aan de nationale parken te schrappen. Eens te meer omdat deze bijdrage bij het beleidsprogramma Nationale Parken hoort, dat in 2023 werd vastgesteld. Nog korter geleden, namelijk op 14 april 2025, was het Rijk medeondertekenaar van een manifest om de nationale parken verder te ontwikkelen naar meer robuuste en beleefbare natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen. Het is verbijsterend dat pas ingezet rijksbeleid in zo korte tijd weer wordt teruggedraaid. De Rijksoverheid toont zich hiermee een onbetrouwbare partner. Dat is zorgelijk in het algemeen, maar het treft nu in het bijzonder de nationale parken. Vanuit het belang dat die nationale parken hebben, is deze bezuiniging onverstandig en onbegrijpelijk. Ik verzoek u dan ook dringend deze bezuiniging *niet* door te voeren.

Met deze brief geef ik u een vijftal redenen om het voornemen voor de bezuiniging in te trekken. In mijn afsluiting laat ik zien dat die redenen ook als een advies over de toekomst van de nationale parken te lezen zijn.

1. Nationale parken hebben succes

De nationale parken zetten de meest kenmerkende natuur en landschappen van Nederland in de schijnwerpers en maken die beleefbaar. Ze weerspiegelen stuk voor stuk de regionale identiteit van het betrokken gebied en dragen bij aan de trots op dat gebied. Dat is maatschappelijk van belang maar het levert ook in concrete zin veel op. Nationale parken bevorderen recreatie en toerisme: jaarlijks worden ze tezamen bijna 50 miljoen keer bezocht.¹ Nationale parken dragen bij aan behoud van natuur en biodiversiteit. Ze leiden tot inzichten in nieuwe verdienmodellen voor de landbouw. Ze steunen de regionale economie en werkgelegenheid.² Daarmee blijven die delen van Nederland leefbaar en leven de inwoners gezonder.

Nationaal Park Drentsche Aa illustreert goed de meerwaarde van de geïntegreerde, brede aanpak die het beleidsprogramma voorstaat. Daar wordt die al vanaf 2002 toegepast. Sinds 2013 omvat het park vrijwel het gehele stroomgebied van de Drentsche Aa. Dit nationaal park werkt vanuit de opdracht om naast de zorg voor natuur ook een leefbaar platteland te bevorderen met een toekomstbestendige economie waarin grondgebonden landbouw een belangrijke plek heeft. Met meer dan twintig jaar ervaring zien we hoe waardevol deze aanpak is. Agrariërs zijn hier bondgenoten. En juist waar landbouw en natuur dicht bij elkaar liggen blijken er kansen te zijn voor natuurinclusieve cultuurlandschappen met verdienmodellen voor ondernemers, bijvoorbeeld in de vorm van streekproducten 'geproduceerd in het Nationaal Park'. De lokale waardering voor NP Drentsche Aa blijkt wel uit het grote aantal vrijwilligers dat zich begeleid door IVN al vele jaren inzet voor het park. De provincie draagt het grootste deel van de kosten en onderstreept daarmee het belang dat zij er aan hecht. Natuurlijk zijn de nationale parken allemaal anders, maar ik ben van mening dat het succes van Drentsche Aa toont wat er bereikt kan worden met een vasthoudende aanpak.

2. Nationale parken zijn gebaat bij continuïteit

De geschiedenis van de rijksbemoeyenis bij nationale parken kende hoogte- en dieptepunten. Geïnspireerd op parken in de Verenigde Staten werd in 1930 Veluwezoom opgericht vanuit een particulier initiatief. Hoewel er bij het Rijk steeds meer aandacht voor natuurbeleid kwam, duurde het tot 1970 voordat nationale parken echt op de agenda kwamen te staan en het stelsel van nationale parken tot stand kwam. Hoewel de toenmalige regering in 2011 besloot om de bemoeyenis met de nationale parken sterk terug te brengen nam het Rijk opnieuw initiatief. Dat werd in 2016 bekrachtigd met de Nationale Parkendeal. Er werd een Standaard Nationale Parken (nieuwe stijl) uitgewerkt en in 2023 kwam het Beleidsprogramma Nationale Parken gereed. Met de recente toevoegingen van Nieuwland (2018) en Van Gogh (2024) telt Nederland nu 21 nationale parken.

¹ Het gaat hier om Nederlandse bezoekers; buitenlandse bezoekers zijn niet meegenomen in het onderzoek (Ecorys (2024) *Onderzoek economische effecten nationale parken Nederland*. p.18)

² Nationale parken leveren jaarlijks 70 miljoen euro aan extra opbrengsten op boven op de economische waarde die natuur genereert (Ecorys 2024). Uit Europees onderzoek blijkt dat elke euro die in natuur wordt geïnvesteerd mogelijk 8 tot 38 keer wordt terugverdiend. (European Commission (2022). *Questions and Answers on Nature Restoration Law: restoring ecosystems for people, climate and planet*)

Het stichten van nationale parken heeft enorm geholpen om landgoederen en natuur van de ondergang te redden. Dat heeft -in de ogen van nu uiterst vanzelfsprekende- grote eenheden als De Hoge Veluwe of de Kennemerduinen opgeleverd. De betrokkenheid van het Rijk was daarbij essentieel. De opvattingen over nationale parken veranderde door de tijd wel, zoals te zien in de verruiming van het begrip naar een samenhangend geheel van natuur- en cultuurlandschappen. Dat was niet onomstreden, maar juist het succes van Drentsche Aa laat zien waar dat toe kan leiden.

Met het beleidsprogramma leek het Rijk duidelijk te kiezen voor de continuïteit die nodig is om successen te behalen. In het regeerprogramma (2024) werd het belang van de nationale parken volmondig erkend: “De Nederlandse natuur is waardevol en karakteristieke landschappen en wateren vormen mede onze identiteit. Natuur en landschap zijn verweven met onze samenleving, van parken in de stad en vogels op het boerenland tot onze indrukwekkende Nationale Parken.” De nu voorgestelde bezuiniging is in dat licht een onthutsende vorm van kortetermijndenken.

3. Nationale parken zijn een proeftuin voor de toekomst

Met de verbrede doelstellingen van de nationale parken zijn de grenzen letterlijk en figuurlijk opgerekt. Wat nationale parken zijn of kunnen zijn is daarmee complexer geworden. Maar ze zijn tegelijkertijd juist daarom een geweldig laboratorium voor de bekende opgaven rond stikstof, water, biodiversiteit, overgangsgebieden en groenblauwe dooradering. Na het intrekken van het Nationaal Programma Landelijk Gebied en met de nu onzekere nieuwe aanpak Ruimte voor Landbouw en Natuur zijn alle betrokken partijen zoekende naar de volgende stap. De nationale parken kunnen daarbij een welkom hulpmiddel zijn als proeftuinen. Ze laten zien hoe je die grote opgaven adequaat en integraal aan kunt pakken. Werkend met de beweging in het gebied zelf zijn ze gericht op een positieve uitkomst die zich uit in nieuwe coalities, nieuwe werkvormen en nieuwe verdienmodellen, juist door verbindingen tussen natuur, landbouw, wonen, recreatie en toerisme. Zo gezien kunnen de nationale parken een inspirerende voorloper zijn voor een gebiedsgerichte aanpak. De rest van Nederland kan baat hebben bij de praktijkvoorbeelden die hieruit voortkomen.

4. Het beleidsprogramma is internationaal aansprekend

Het beleid voor de Nederlandse nationale parken sluit aan bij de internationale standaarden van de International Union for Conservation of Nature (IUCN). In vergelijking met andere landen gaat het in Nederland vaker over cultuurlandschap met bijzondere natuurwaarden, gecombineerd met een natuurkern. Het is in een drukbevolkt en hoogproductief land niet eenvoudig om tot grote, robuuste, geliefde natuur- en cultuurlandschappen te komen. Lukt dat wel, dan is dat meteen een belangrijke bijdrage aan het welbevinden en de gezondheid van de inwoners.

Met een programma voor 21 nationale parken in ons volle land -het gaat om 5% van het totale landoppervlak- draagt Nederland uit dat deze parken een essentieel onderdeel zijn van de ruimtelijke ordening van een leefbaar land. De nationale parken zijn prachtige voorbeelden van multifunctionele landschappen waar erfgoed, natuur, gezondheid, geluk en economie samen kunnen gaan. Met dit programma kunnen we een gidsfunctie hebben en bijdragen aan de ontwikkeling van gelijksoortige gebieden elders.

5. De bezuinigingen zijn een bescheiden daad met grote gevolgen

Nationale parken vragen, tegen de achtergrond van de voorgaande punten, zonder twijfel ook een nauwe betrokkenheid van het Rijk. Het Rijk heeft het grootste deel van de zorg en financiering van de parken gedecentraliseerd naar provincies. Of dat verstandig was, blijft hier buiten beschouwing. De 5 miljoen die het Rijk nu per jaar besteedt aan de nationale parken is het kleine maar belangrijke signaal dat nog steeds een nationale verantwoordelijkheid erkend wordt.

Beëindiging van de financiering bij het beleidsprogramma Nationale Parken levert de schatkist relatief weinig op, maar raakt de regio onevenredig hard omdat de financiering voor een belangrijk deel wordt aangewend ten behoeve van educatie en verbinding met veel bredere delen van de samenleving. Daarmee staat de bezuiniging in geen verhouding tot het (reële en potentiële) verlies aan economische resultaten, werkgelegenheid, landschaps- en natuurwaarden, gezondheid, leefbaarheid, identiteit en trots. Het Rijk miskent daarmee bovendien het belang dat de nationale parken op de nationale schaal hebben. Zoals aangestipt bieden ze een kader om grote nationale opgaven waar de aanpak nu stilstaat en een kordate aanpak dringend noodzakelijk is, een stap verder te brengen.

Tot slot

Met deze brief vraag ik u af te zien van het intrekken van de rijksbijdrage aan de nationale parken. De argumentatie daarvoor in deze brief is impliciet te lezen als een advies over de kordate voortzetting van het nationale parkenbeleid. In vijf punten:

- Leg bij de samenwerkende nationale parken de expliciete opdracht neer om de successen te benoemen en om te beschrijven in hoeverre dat uit de beleidsaanpak voortkomt. Gebruik die inzichten voor parken die nog minder ver zijn;
- Biedt de nationale parken continuïteit, benoem langjarige verantwoording in het rijksbeleid en nodig daarmee de gezamenlijke nationale parken uit hun ontwikkelpotentieel voluit te benutten;
- Geef de nationale parken de opdracht een voortrekker te zijn in het gebiedsgericht en samenhangend aanpakken van de nationale opgaven, op zo'n manier dat zij richtinggevende praktijkvoorbeelden kunnen aanbieden aan andere delen van het land;
- Vervul met trots een internationale voortrekkersrol en nodig politici, ngo's en andere betrokkenen uit om te laten zien hoe dit volle land het voor elkaar krijgt om tegelijk florerende nationale parken te hebben;
- Continueer, of liever nog, vergroot de rijksbijdrage aan de nationale parken en zet die bijdrage in als duidelijk signaal dat het Rijk de nationale parken omarmt en noodzakelijk vindt.

Datum
6 juni 2025

Desgevraagd geef ik graag tekst en uitleg bij deze reactie. Ik hoop van harte dat wij achteraf dit moment juist als een nieuwe impuls aan de nationale parken kunnen zien.

Hoogachtend, mede namens het College van Rijksbouwmeester en Rijksadviseurs en de adviescommissie Nationale Parken,

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'Noël van Dooren', with a long horizontal stroke extending to the right.

Noël van Dooren
Rijksadviseur voor de Fysieke Leefomgeving
Voorzitter adviescommissie Nationale Parken